

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1902

ΑΡΙΘ. 38

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοδύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Καθήκοντος ὑπόμνησις — Προσφώνημα τοῦ διευθυντοῦ
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μητροπολίτου Σταυρουπόλεως Ἀπο-
στόλου, ἀπαγγελθὲν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τοῦ σχο-
λικοῦ ἔτους 1902-3 — Καρόλου-Ἐδουάρδου Ζαχαρίου τοῦ
Λίγγενταλ. Ἱστορία τοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ Δικαίου — Σχέσις
Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρείας πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν
— Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα διδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πί-
στεως τῶν παλαῖοκαθολικῶν — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά —
Κοινοποιήσεις — Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ Διδάγματα».

ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ

Ὁ σαφὴς τίτλος, ὁ τεθεὶς ἐπὶ τῶν ὀλί-
γων τούτων λέξεων, δείκνυσι σαφῶς ὅτι αὐ-
ταί, πρὸς τοὺς ἐπαίοντας ἀπευθυνόμεναι, οὐ-
δόλως εἰσι προτροπὴ τις καὶ παρόρμησις πρὸς
τὸ καθῆκον, ἀλλ' ἀπλῶς ὑπενθύμισις ἐκεί-
νοις, ὅσοι κάλλιστα τοῦτο γινώσκοντες ἀνα-
βάλλουσι τὴν ἐκπλήρωσιν τούτου, διὰ λόγους
μὲν διαφόρους καὶ ποικίλους, ἀλλὰ πιθανῶς
ἀνεξηγήτους.

Τὴν ὑπόμνησιν ταύτην τοῦ καθήκοντος
ἐγινώσκομεν ἐπιβαλλομένην ἀπὸ πολλοῦ.
Ἐφ' ὅσον τὸ κέντρον τοῦτο τῆς ὀρθοδοξίας,
τὰς ἠθικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀνάγκας τοῦ
ὑπ' αὐτὸ πληρώματος τῶν ὀρθοδόξων ἄριστα
γινώσκον, ἐννοεῖ ὅτι πρέπει νὰ προσέλθῃ ἐπί-
κουρον τοῖς ὁπωσδήποτε πάσχουσι, τοῖς ἐπη-

ρείαις παντοίαις καὶ ποικιλυνύμοις ἀεικῶς
ἐπηρεαζομένοις, τοῖς ἐν θλίψεσι καὶ στενοχω-
ρίαις σωματικαῖς καὶ ψυχικαῖς διάγουσιν, ἐφ'
ὅσον ὑπάρχουσιν ὀρθοδόξων κοινότητες, ἐγ-
γὺς ἡμῶν ἢ μακρὰν, ὀλιγάριθμοι ἢ πολυάριθ-
μοι, διατυποῦσαι ἀξιώσεις καὶ αἰτήσεις, ὑπό-
μνησις, ὡς ἡ παρούσα, ἔχει λόγον ὑπάρξεως
ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀ-
ληθείας, ἔχει λόγον δημοσιεύσεως οὐχὶ ἄπαξ,
ἢ μᾶλλον ἤθελεν ἔχει τοιοῦτον λόγον, ἂν μὴ
ἐγινώσκομεν ὅτι ἀπευθυνόμεθα πρὸς τοὺς
ἐπαίοντας.

Ἀποτεινόμεθα πρὸς ἐκείνους, ὅσοι δι-
καίῳ θείῳ καὶ ἀνθρωπίνῳ, ἀφ' ἧς ἐτάχθησαν
ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Θεοῦ περιω-
πῆς, ἀξιωματικῶς δύνανται, καὶ μάλιστα
μετ' ἀποτελέσματος, ἵνα συνεισενέγκωσιν
ἔρανον ὅσιον, ἠθικὴν ὑποστήριξιν καὶ συνδρο-
μὴν, πρὸς ἱκανοποίησιν μὲν εὐγενῶν ἢ ἱερῶν
πόθων λαῶν τετραχωμένων καὶ σκυθρωπα-
ζόντων, πρὸς πραγμάτωσιν δὲ κεδνῶν βου-
λευμάτων, ὅσα στοργὴ μητρική, τεκμηριου-
μένη λελογισμένως, ἐπιβάλλει εἰς τὴν κοινὴν
μητέρα καὶ τροφὸν καὶ προστάτιδα τῶν ὀρθο-
δόξων, τὴν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἤδη πατριαρχείας τοῦ
παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυ-
ρίου Ἰωακείμ τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἐγχρι-

θὲν, μόλις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1896 ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν μέτρον πρόσφορον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου καὶ τοσοῦτον ἀνεπαχθὲς, ὥστε προσδόκιμος ἐξ ἀρχῆς ἐφάνη ἡ πλήρης ἐπιτυχία τῆς ἀποφάσεως, ὅπως αἱ ἐνορίαι καὶ μοναὶ καὶ οἱ ναοὶ πάντες, οἱ ἐν τῷ κλίματι τοῦ πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου χορηγῶσιν ἑτησίως εἰς τὸ ταμεῖον τοῦτο, ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν καταστάσεως, ἀνά μίαν ὀθωμανικὴν λίραν, ἡμίσειαν ἢ τέταρτον λίρας, ἥτοι ποσὸν χρηματικόν, εὐτελές, οὕτως εἰπεῖν, δι' ἕκαστον ἐκ τῶν χορηγούντων ἱερῶν ἰδρυμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ σχηματίζον εὐπρεπῆ καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίαν ποσότητα.

Οὐδεμία τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ζημιούται διὰ τοσοῦτον μικρᾶς καὶ ἀσημάντου δι' ἕκαστον ναὸν χορηγίας, ἀλλ' οὐδεμία φρονεῖ βεβαίως ὅτι ἔλεεῖ τὸ κέντρον τοῦτο τῆς καθ' ἡμᾶς θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ κινήσεως. Σπουδαῖος ἀριθμὸς ἐγγράφων εἰσάγεται κατ' ἔτος εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου, διεκπεραιούνται δὲ ταῦτα χωρὶς οὐδεμιᾶς εἰσφορᾶς, ἐνῶ τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον δαπανᾷ πρὸς διεξαγωγὴν αὐτῶν ἱκανὸν ποσόν, ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ πλεῖστον τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων τὸ μείζον μέρος τοῦ ἐργασίμου αὐτῶν χρόνου καταναλίσκουσιν εἰς ἐξυπηρέτησιν ἐν γένει ἐπαρχιακῶν ἀναγκῶν. Οἱ διευθύνοντες τὰς ἐκκλησίας καὶ μονὰς, εἰς ἃς ἐπεβλήθη ἡ χορηγία αὕτη, κατεῖδον ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς ἐπεβάλλετο φορτίον μέγα, γινώσκοντες δ' ὅτι καὶ πρὸς ἀξιοπρεπῆ καὶ ἄνετον τοῦ Πατριαρχείου συντήρησιν, καὶ πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ θεραπείαν ἡθικῶν, ὑλικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀπαιτήσεων καὶ ἀναγκῶν, ἀπαιτεῖτο τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου κατάστασις ἀνθηρὰ, πρόθυμοι ἐφάνησαν καὶ φαίνονται πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ πρὸς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν καθήκοντος· καὶ φαίνονται ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ πρόθυμοι, εὐτυχῶς, ἐὰν γένηται μόνον αὐτοῖς ἡ δέουσα παρόρμησις· παράδειγμα πρόσφατον αἱ ὀρθόδοξοι κοινότητες Ἀμισοῦ, Πάφρας, Ἀγκύρας, Κοτυαίου, Δορυλαίου, Κορι-

τσᾶς, Κρήνης, αἱ συνεισενεγκοῦσαι πρὸς εὐδωσιν τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ποσὸν ἀξίον λόγου.

Οἱ κατὰ τόπους ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προϊστάμενοι τῶν πατριαρχικῶν ἐξαρχιῶν ὑποβάλλονται πιθανῶς εἰς ἐνόχλησιν τινα, βεβαίως οὐχὶ βαρεῖαν· ἀλλ' οὐδεὶς ἤθελεν ἀρνηθῆ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἱεροῦ τούτου καθήκοντος, ἐὰν καὶ μάλιστα πάντων γινώσκῃ ὅτι κατ' ἐποχάς, οὐ μακρὰν ἡμῶν ἀφισταμένας, αἱ ἐπαρχίαι τὰς πλείονας ἐχορήγουν τῶν τοῦ ἐθν. ταμείου προσόδων, δι' ἄλλων τρόπων καὶ συστημάτων, πολλῶ βαρυτέρων, εἰς αὐτὰς ἐπεφορτίζοντο καὶ τὰ χρέη τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἅτινά ποτε, κατὰ τὴν λέξιν ἐπιφανοῦς πατριάρχου, ὑψώθησαν ὑπὲρ τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, ἐνῶ, κατὰ τὰς ἐποχάς ἐκείνας, οἱ σεβασμ. ἀρχιερεῖς διὰ χορηγιῶν τακτικῶν, χορηγιῶν ἀφύκτων, διετήρουν τοὺς σχολάζοντας μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, συνιστῶντες αὐτοὶ καὶ πλουτίζοντες ἴδιον ταμεῖον ἐπὶ τούτῳ, τὸ τῶν μανζιλιδῶν (διαθεσίμων)· ἀπὸ τοῦ 1863 τὴν δαπάνην ταύτην, εἰς χιλίας περίπου λίρας συμποσομένην κατ' ἔτος, τὸ Ἐθν. Ταμεῖον καταβάλλει.

Οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολίται καὶ οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι καὶ πατριαρχικοὶ ἐξαρχοί, γινώσκοντες τὴν τε κατάστασιν τοῦ Ἐθν. Ταμείου, τὰς τε θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνάγκας τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ὀρθοδόξων, τὰς τε συνεχῶς ἐπὶ τούτῳ διατυπουμένας ἀξιώσεις καὶ αἰτήσεις, καὶ οἱ ἀναβάλλοντες ἄρτι καὶ οἱ ἀπὸ ἐξαετίας ἴσως ἀγνοοῦντες ὅτι ἡ ἀπόφασις ἐκείνη οὐ περιέπεσεν εἰς ἀχρηστίαν, καὶ τινες ἀποκαρτερήσαντες ἐν τῇ ἐξακολουθήσει τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, εὐτυχῶς εὐαρίθμητοι, θέλουσι προθυμηθῆ νὰ συντελέσωσιν εἰς ἀνακούφισιν τοῦ Ἐθν. Ταμείου, νὰ προσέλθωσι δι' αὐτοῦ βοηθοὶ καὶ ἐπίκουροι εἰς θεραπείαν ἀναγκῶν θεραπευτέων. Ὀρθόδοξοι ποιμένες ὀρθοδόξων λαῶν γινώσκουσιν ὅπερ ἐν μέσῳ πατέρων θεοφόρων ἐξακοσίων καὶ τριάκοντα, τὴν ἀγίαν Δ' οἰκουμενικὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύ-

νοδον ἀποτελούντων, εἶπε Νουνέχιος ὁ Λαοδικείας· «ὅτι ἡ δόξα τοῦ Θρόνου τούτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως δόξα ἡμῶν ἐστὶ» δόξα δὴλα δὴ πάντων τῶν ὀρθοδόξων, κυρίως δὲ τῶν τούτους ποιμαίνοντων. Καὶ εἰς πάντας λοιπὸν, ὀρθοδόξους ὄντας, ἀρκετὴ ἡ παροῦσα ὑπόμνησις, ἀντικαθιστῶσα πατριαρχικὰς καὶ συνοδικὰς ἐπιστολάς, περιττὰς οὐσας, ὡς ἔπρεπε τὰ πράγματα ν' ἀποδείξωσι περιττὴν καὶ τὴν παροῦσαν δόλωσιν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ
ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κ. Ἀποστόλου

ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ ἔτους

1902—1903.

Καὶ πάλιν θερμὰ δεήσεις καὶ ἐκκεῖναι πρὸς τὸν πανάγαθον ἡμῶν Θεόν, τὸν δοτῆρα τῶν φῶτων, καὶ πάλιν ἐγκάρδιοι εὐλογίαι καὶ προστασίαι τοῦ ζηλωτοῦ ἡμῶν πατριάρχου, καὶ πάλιν πρόθυμοι συναθροίσαι διδασκόντων τε καὶ διδασκομένων ἐν τῇ ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ. Τοῦτο καὶ καθῆκον καὶ δικαίωμα παντὸς γνησίου τέκνου τῆς κατὰ Ἀνατολὰς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Φαιδρὰ πάντων τὰ πρόσωπα, διότι οὐδὲν ἱερώτερον τοῦ προκειμένου ἡμῖν ἀγῶνος. Ἀναμφίλογον τοῦτο τεκμήριον, ὅσον ἀνθρώπῳ τοῦλάχιστον ἔνεστιν ἰδεῖν καὶ κρίναι, ὅτι καὶ οἱ ἐμπεπιστευμένοι ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας τὴν ὑψηλὴν διακονίαν τῆς διδασκούσης Ἐκκλησίας, ἥτοι τὴν τῶν μελλόντων λειτουργῶν αὐτῆς ἠθικὴν διαπλάσιν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας θὰ διανύσωσιν αὐτὴν, διὰ τοῦ παρδείγματος πρῶτον καὶ εἶτα διὰ τοῦ λόγου διδάσκοντες τοὺς νεαροὺς τῆς χάριτος λευίτας, κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Σωτῆρος: «ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε', 19), καὶ οἱ ἐν τῇ ταξιαρχίᾳ τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας ἐκουσίως ἐγγράψαντες ἑαυτοὺς, προθύμως καὶ ἀγογγύστως θὰ ὑποστῶσι τὰς τῆς παιδεύσεως ταλαιπωρίας καὶ τοὺς πόνους.

Ναὶ, τέκνα ἐν Χριστῷ ἀγαπητά. Χάριν τοῦ ὑψηλοῦ ὑμῶν προορισμοῦ καὶ σχολῇ ἰδιαιτέρα, διακεκριμένη τῶν λοιπῶν, ἐπήχθη ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τού-

του λόφου ὑπὸ θεοφόρων πρωθιεραρχῶν καὶ ἐπαγιώθη ὑπὸ εὐσεβοφρόνων ἀνδρῶν, καὶ μέσα διάφορα δαψιλῶς διατίθενται, πολλάκις ὑπὲρ δύναντιν, ὑπὸ τοῦ εὐαγοῦς ἡμῶν κλήρου ὑπὲρ τῆς κατ' ἄμφω προκοπῆς αὐτῆς. Ἐνεκα λοιπὸν τοῦ ὑψηλοῦ ἡμῶν προορισμοῦ, καὶ ἔνεκα τοῦ διαφόρου τῆς ἡμετέρας σχολῆς ἀπὸ πάσης ἄλλης, ἀνάγκη καὶ ἡ ἐν τῇ τοιαύτῃ σχολῇ ἀναστροφή ὑμῶν νὰ φέρῃ ἰδιαιτέραν σφραγίδα, τὴν σφραγίδα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ φιλαδελφίας ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ ἢ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἵνα οὕτω καὶ ὁ μετὰ τὴν ἐντεθὲν ἀποφοίτησιν ὑμῶν βίος ἐν μέτρῳ τῆς κοινωνίας χαρακτηρίζεται διὰ τῆς χριστιανικῆς ταύτης ἀρετῆς. Πάντες οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι καρπὸς τῆς ἀγάπης, πρῶτον μὲν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰς ἑαυτοῦ τελειότητας, δεύτερον δὲ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης τῶν γονέων· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ χριστιανισμός, ἡ ἀγία ἡμῶν θρησκεία, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ προῖόν τῆς ἀπείρου θείας ἀγάπης, ἀφοῦ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν, καὶ αὐτὸς «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ» (Α' Ἰωάν. δ', 8). Ἐὰν οἱ πρωτόπλαστοι ἡγάπων τὸν Θεὸν καθὼς ἠδύναντο καὶ ὤφειλον, ἐὰν καὶ σήμερον οἱ ἄνθρωποι καὶ μάλιστα οἱ χριστιανοὶ ἡγάπων ἀλλήλους καθὼς ὀφείλουσι καὶ δύνανται, ὦ! πόσα δάκρυα θὰ ἔλειπον ἐκ τοῦ κόσμου, πόσοι ὀφθαλμοὶ σπανιώτερον θὰ ὑγραίνοντο, πόσα στήθη ἐλευθερώτερον θ' ἀνέπνεον, πόσῳ λαμπρότερον θὰ ἐθριάμβευεν ὁ χριστιανισμός καὶ πόσων ὀλιγωτέρων ἀποδείξεων θὰ εἶχομεν ἀνάγκην ὑπὲρ τῆς θειότητος τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας. Ναὶ, φίλοι μαθηταί. Καὶ ἐὰν ἄλλος τις ἄλλο τι παρὰ τοῦτο διδάξῃ ὑμᾶς, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἔργου, ὁ τοιοῦτος μὴ ἴδοι τὴν δόξαν Κυρίου. Πάντες ὑμεῖς ὡς τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φιλοστόργου τροφοῦ Σχολῆς, ἀπ' αὐτῆς τῆς εισόδου ὑμῶν ἐνταῦθα δύνασθε ν' ἀποτίητε τὰ τροφεῖα, ἐὰν διατελέσητε πεφροντισμένως ἐνισχύοντες ὁσημέραι καὶ ἐξαγνίζοντες τὴν φυσικὴν ἀγάπην πρὸς τε τὸν Θεόν, τὴν ἀγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ποιμένας αὐτῆς, πρὸς τοὺς προστάτας ὑμῶν καὶ διδασκάλους καὶ πρὸς πάντα φέροντα τὴν τοῦ Θεοῦ εἰκόνα. Οὐδένα ἢ θεία Πρόνοια κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐστέρησε τοῦ δώρου τούτου, τῆς ἀγάπης· ἐπομένως, ὁ μὴ καλλιεργήσας αὐτὴν καὶ μὴ ἐξευγενίσας οὐδένα ἕτερον ἢ ἑαυτὸν μόνον δύναται νὰ αἰτιᾶται. Καὶ ἐλαχίστη ἔτι, ὅσον ὁ σπινθήρ, ἐὰν ἦνε ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου πεφυτευμένη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀγάπη, πάλιν δύναται αὕτη, ἔνεκα τῆς ἠθικῆς αὐταρχίας τοῦ ἀνθρώπου, λελογισμένως ἀναρριπίζο-

μένη, νά κυριεύσῃ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπάσης τῆς ἀνθρώπινης καρδίας, ἐντεῦθεν δὲ ἐξερχομένη νά περιλάβῃ καὶ οἰκογένειαν, καὶ σχολήν, καὶ κοινότητα, καὶ κοινωνίαν. Πόσοι ἄνδρες, καίπερ ἄτομα καὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦντες, ἐθεώρουν καὶ θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν ἐκείνην, ἥτις καλεῖται Ἐκκλησία, ἀνθρωπότης. Ἡ χαμαιζηλία καὶ τὸ συμφέρον μάτην ἀγωνίζονται ὅπως περισφίξωσιν αὐτοὺς ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων τῆς ἀτομικότητος καὶ ἐξισώσωσι πρὸς τοὺς κοινούς θνητοὺς, μάτην, διότι τὸ ἀόρατον ἀνώτερον τοῦ ὁρατοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα ἰσχυρότερον τῆς ὕλης.

Εἰς τοιοῦτον φρόνημα, εἰς τοιαύτην δρᾶσιν ἐν τῷ κόσμῳ προορίζει πάντας ἡμᾶς ἡ μήτηρ Ἐκκλησία διὰ τῆς τροφῆς Σχολῆς. Πάντες οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐσμὲν κεκλημένοι ὅπως καλλιεργήσωμεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ τὸν ἱερόν ἐκείνον σπόρον, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐνέθηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς ἀνθρώπου, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐδλάστησεν ἡ θεὸςδοτος χριστιανικὴ θρησκεία, καὶ ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα τῶν ἀληθῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ: «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰωάν. ιγ', 35). Μὴ λησμονώμεν δὲ, ὅτι οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν νά ἐννοήσωμεν καὶ νά ἐκτιμήσωμεν τὸ ὕψος καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀρετῆς ταύτης, ἐὰν μὴ πρότερον αἰσθανθῶμεν ζωηρῶς καὶ δοκιμάσωμεν αὐτὴν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ καταστήσωμεν αὐτὴν κτῆμα καὶ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν, ὅτι οὐδέποτε θ' ἀνέλθωμεν εἰς τὴν περίβλεπτον ἐκείνην θέσιν τοῦ ἀληθοῦς διδασκάλου, τοῦ ταπεινόφρονος χειραγωγοῦ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν χριστιανῶν, ἐὰν μὴ ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ διαμορφώσει ἡμῶν ὁρμώμεθα ἐκ τῆς χριστιανικῆς φιλαδελφίας, τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, προσφέροντες ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς βωμοῦ, ὡς θεάρεστον θυσίαν, τὸ ἀμαρτωλὸν ἐγώ, τὸν ἐωσφορικὸν ἐγωϊσμόν. Ἐὰν θέλητε νά ἰδῇτε τὴν εἰκόνα τοῦ μὴ χριστιανοῦ, θεωρήσατε τὸν ὑψηλόφρονα καὶ ἐγωϊστὴν, τὸν προσπαθοῦντα οὐχὶ ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ νά εὐδοκιμῇ, ἀλλὰ μόνον πανταχοῦ καὶ πάντοτε νά ἐξέγῃ τῶν ἄλλων. Ὑμεῖς οἱ μέλλοντες κήρυκες τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις εἶνε ὁλος ἀγάπη, τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐγκολπώθητε, ὑπὸ τὴν ἱερὰν αὐτῆς σημαίαν συντεταγμένοι χωρεῖτε μετὰ θάρρους εἰς τὸ σχολικὸν ὑμῶν ἔργον, «ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει» (Ρωμ. ις', 20). Τοῦ τε σώματος ὑμῶν καὶ τοῦ πνεύματος τὰ μὲν ὧτα βύοντες

πρὸς τὰς ἐρεσχελίας τῶν ἀπειροκάλων, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς ἀποκλείοντες ἀπὸ τῶν ἀτασθαλιῶν αὐτῶν, στερεῶ τῷ ποδὶ τὴν εὐθεῖαν ὑμεῖς πορεύεσθε ὁδόν, τὴν ὁποίαν διαγράφει ὁ τῆς Σχολῆς νόμος καὶ ἡ τῶν ὀρθοφρονούντων λογικὴ, πρὸς ἓνα καὶ μόνον τείνοντες σκοπὸν, τὴν ὁσημέραι ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν πρόοδον ὑμῶν. Μὴ μάτην ἀναμένωμεν διάψευσιν τῆς μηδέποτε διαψευσθησομένης ἀληθείας: «ὅτι ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει» (Β' Κορινθ. θ', 6). «Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται» (Γαλ. ε', 7). Ὁ εἰλικρινῶς ἀγαπῶν οὐδένα φθονεῖ, οὐδένα φοβεῖται, διότι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, «ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον» (Α' Ἰωάν. δ', 18), οὐδένα μισεῖ, ἀλλ' εὐχεται μόνον ὑπὲρ πάντων, πάντων τὴν ἐν Χριστῷ προκοπὴν ἐπιδιώκει, διότι πάντες ἐσμὲν τέκνα ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ οὐρανίου Πατρὸς καὶ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν Χριστὸς ἀπέθανεν, ἵνα Θεῷ ζήσωμεν (Ρωμ. ε', 8). Διὰ τῆς χριστιανικῆς δὲ ἀγάπης τεθωρακισμένοι διατελοῦντες, οὐ μόνον τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὸν πλησίον καθήκοντα εὐχερῶς θὰ ἐκπληρώσωμεν. Ἀληθὲς μὲν, ὅτι δυσχερὲς, πολλάκις δὲ δυσχερεστάτη καθίσταται ἡ ἀκριβὴς ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος· ἀλλὰ τίς θ' ἄρνηθῇ, ὅτι αὕτη συγχρόνως δὲν εἶνε καὶ εὐχάριστος, ὅτι αἱ ἀγρυπνίαι καὶ οἱ μόχθοι ἀποβάλλουσι τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς ἑαυτῶν οὐσίας ἐκ τῆς ιδέας ὅτι, ὡς ἔλεγον καὶ οἱ ἐθνικοὶ ἡμῶν πρόγονοι, «τῆς ἀρετῆς ἰδρωτὰ προπάραιθεν ἔθνη καὶ θεοί;» Ἐντεῦθεν ἔπεται, ὅτι δέον οὐχὶ τοὺς πόνους ν' ἀποφεύγωμεν, ἀλλὰ τὴν ιδέαν τοῦ καθήκοντος νά διατηρῶμεν ἀκμύαν καὶ ζῶσαν. Παρατηρήσατε τοὺς φυγοπόνους· οἰονδήποτε καὶ ἀναλάβωσιν ἐξ ἀνάγκης ἔργον, παρίσταται αὐτοῖς τοῦτο βαρὺ καὶ φορτικόν· τίνος ἕνεκα; διότι ἐλλείπει ὁ ἐκ τῆς ιδέας τοῦ καθήκοντος ἀπορρέων ζῆλος καὶ ἡ προθυμία, ἅπερ ἐξουδετεροῦσι τὰς παρομαρτούσας δυσχερείας. Οὐχὶ δὲ μόνος ὁ λόγος τοῦ ὑψηλοῦ ὑμῶν προορισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ἡλικίας ἐπιβάλλει εἰς ὑμᾶς τὴν ἐκ παιδῶν ἐνίσχυσιν ἐν ἀλλήλοις τῆς χριστιανικῆς φιλαδελφίας καὶ τὴν εἰς τὴν ἀκριβὴ ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος ἔξιν ὑμῶν. Ἐπωρελήθητε λοιπὸν φρονίμως τῶν πολλαπλῶν ἀγαθῶν τῆς τροφῆς Σχολῆς, μετὰ συνέσεως ἰδοποιοῦμενοι τὴν εὐσέβειαν καὶ χρηστότητα τῶν μὲν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τοῖς πόνοις ἐγκαρτέρησιν τῶν ἄλλων· οὕτω δὲ καταρτίζοντες ὁσημέραι ἑαυτοὺς, ὡς ἀρέσκει τῷ Θεῷ καὶ τῇ μητρὶ Ἐκκλη-

σία, καὶ ἀνυψούμενοι ἐν τῇ ἡθικῇ καὶ πνευματικῇ κλίμακι ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα, θὰ δυνήθητε ἡμέραν τινά, ὅταν οἱ ταγοὶ τῆς Ἐκκλησίας δια-
πυνθάνωνται τίνα ν' ἀποστείλωσι φρόνιμον ποιμένα καὶ διδάσκαλον πρὸς τὸν περιούσιον τοῦ Κυρίου λαόν, νὰ εἰπῇτε μετὰ αἰδῆμονος παρρησίας, ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῆς ιερότητος τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς δυσχερείας τοῦ πράγματος: «ἰδοὺ, ἐγὼ εἰμι ἀποστείλατέ με». Ἀμήν.

ΚΑΡΟΛΟΥ-ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΔΙΓΓΕΝΤΑΛ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΜΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Κεφάλαιον α'. Φύσις, τέλεις καὶ λύσις τοῦ γάμου.

§ 5. Τέλεις τοῦ γάμου.

Εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ἡ μόνη ὑπάρχουσα ἀνάγκη, ἵνα διακρίνῃται ὁ γάμος ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐνώσεις δι' ἐξωτερικῶν τύπων, ἦν ὁ κανονισμὸς τῶν δικαιωμάτων τῶν τέκνων καὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ γάμου ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν. Ὅθεν, ἐπειδὴ ὡς πρὸς τοῦτο, τὸ ἔθος τῶν μνηστειῶν, (αἵτινες ἔθετον ἐκτὸς ἀμφιβολίας τὴν συζυγικὴν ἀγάπην — l'affectio maritalis), αἱ πανηγύρεις τῶν γάμων, ἡ σύστασις τῆς προικὸς καὶ αἱ διὰ τὸν γάμον διαπραγματεύσεις ἤρκουν, ἐξηγεῖται καλῶς, διατί καὶ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον ἠδυνήθη νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅτι **μόνη ἡ συναίνεσις ποιεῖ τὸν γάμον**, (solus consensus facit nuptias), καὶ διέταξε τὴν σύνταξιν τῶν προικῶν συμφώνων (dotalia instrumenta), μόνον διὰ τοὺς ἀνωτέρους βαθμοῦχους, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν illustres, καθόσον εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην αἱ συζυγικαὶ σχέσεις ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν ἠδύναντο ν' ἀποβῶσι περιπλοκώτεροι. (Νεαρά 117 κ. 4. — διὰ τοὺς ἄλλους βαθμοῦχους, ἡ Νεαρά ἐθεσπισε νὰ γίνῃται ἡ δόλωσις ἐνώπιον τοῦ defensor Ecclesiae καὶ τριῶν μαρτύρων, ὅπερ ὅμως ἡ Νεαρά 118 πάλιν κατήργησεν).

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κλῆρος ἐπέμενεν ὑπὲρ μεγαλύτερας καθαγιάσεως τοῦ γάμου καὶ ἐκέρυτ-

τε πᾶσαν ἑτέραν ἔνωσιν ἀξιόποινον, ἡ ἀνάγκη τύπου πανηγυρικοῦ καὶ δημοσίου διὰ τὴν τέλει-
σιν τοῦ γάμου ἐγένετο ἐπαισθητή.

Ἡ Ἐκλογὴ (τίτλος II κ. 1. 3. 8) ποιεῖ βῆμά τι ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ. Προσκολλώμενοι εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐπὶ τῶν προικῶν συμφώνων (et ad edicta Praef. Proet. V § 2), καὶ ἀναφερόμενοι εἰς νόμον νεώτερον⁽¹⁾, παρ' αὐτῶν δημοσιευθέντα, οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Κωνσταντῖνος διατάττουσιν, ὅπως ὁ γάμος γενικῶς τελῇται δι' ἐγγράφου, **προικῶν συμφώνου**, καθ' ὁρισμένον τύπον καὶ περιεχόμενον⁽²⁾. ἔαν δὲ ὁ τρόπος οὗτος ἦν ἀνεφάρμοστος ἔνεκα τῆς πτωχείας καὶ τῆς κατωτέρας κοινωνικῆς τάξεως, τότε μόνον ὁ γάμος νὰ συνομολογῇται, εἴτε ἐν ἐκκλησίᾳ δι' **εὐλογίας**, εἴτε ἐπὶ παρουσία φίλων (ἐπὶ φίλων ἡ μνημονευομένη roma καὶ amicorum fides ἐν τῷ Νόμῳ 22 Κώδ. de nuptiis).

Ἡ νομοθεσία τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνο⁽³⁾, εἶναι ἀληθὲς, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δίκαιον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' ἀπεφάνετο ὅτι ὁ γάμος θὰ γίνῃται δημοσία ἐπὶ τισι ποιναῖς. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη τῶν κρυφίων γάμων, ἡ περιεχομένη εἰς τὸ Πρόχειρον IV. 27. προϋποθέτει γενικῶς διαδεδομένον τὸ ἔθιμον τῆς τελέσεως τοῦ γάμου παρ' ἱερέως, ὡς ἦν ἐπόμενον νὰ συμβῇ φυσικῶς ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ κλήρου καὶ τῆς περιγραφείσης ἀνάγκης, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος. Τοῦτο ἐξηγεῖ τέλος, πῶς ὁ Λέων ἐν τῇ Νεαρά 89 διατάσσει γενικῶς, ἵνα οἱ γάμοι συνομολογῶνται διὰ θρησκευτικῆς ἱεροπραξίας, (εὐλογία, ἱερολόγος, ἱεροτελεστία), ἐλ-
λείψει τῆς ὁποίας νὰ μὴ θεωρῶνται ὡς γάμοι. (Ἀρμ. IV 4. 19. αὐτόθι σχόλιον, ὅπερ ἐστὶν ἐξηγούμενον ἐκ τῆς Ἐκλογῆς I—X. Βασίλ. II. 3). Ἐπεταί ἐπομένως ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ εὐλογία αὐτὴ δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ μυστικῶς ἀλλ' ὡς φαίνεται, μόνον ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος ἐθέσπισαν τὸ πρῶτον τὴν ἀπαραίτητον ταύτην διάταξιν⁽⁴⁾, ἐπιβάλλουσιν ἵνα ἡ γαμικὴ εὐλογία δύνηται γίνεσθαι τῇ γνώσει μόνου τοῦ ἀρμοδίου ἱερέως, (οὐχὶ ἄνευ τῆς βουλῆς τοῦ ἱερέως, παρ' ᾧ ἐκκλησιάζονται)⁽⁵⁾.

* συνέχεια ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 36 φύλλου τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας».

1. Τὸ ζήτημα ἔμεινεν ἀμφισβητήσιμον, ἔαν ὁ νόμος οὗτος ἀφεώρα εἰδικῶς τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου ἢ γενικῶς τὴν σύνταξιν ἐγγράφου συμβολαίου.

2. Διὰ τῆς ὑπογραφῆς τριῶν μαρτύρων. Κατὰ τινὰ μεταγενεστέρων Νεαρὰν τῆς Εἰρήνης (τεῦχος I. Ν. 27), τὰ προικῶα ἔδει νὰ συντάσσωνται ὑπὸ συμβολαιογράφου καὶ νὰ ὑπογράφωνται ὑπὸ ἐπτὰ ἢ πέντε μαρτύρων. Παραβ. ἐπίσης τὸ σχόλιον εἰς τὰ Βασ. ἐκδ. "Αἵμπαχ III σελ. 466 σημ. 6'.

3. Πρόχ. IV. 6. 14. 17. Βασ. XXVIII. 4. "Η' Ἐπαναγ. XVI. 1. δίδει ὁρισμένους τύπους, ὑφ' οὓς ἔδει νὰ συνομολογηθῇ ὁ γάμος ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, εἴτε δι' ἐὶλογίας, εἴτε διὰ στεφανώματος, ἢ διὰ συμβολαίου.

4. Τεῦχ. V Νεαρ. 26 κ. 11. "Ηδὲ ὁ Ἰγνάτιος ἐπ. πρὸς Πολύκαρπον κ. 5 ἀπαιτεῖ ἵνα πᾶς γάμος συνάπτηται μετὰ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου. Ἐπίσης ὁ Τερτυλιανὸς de Pudicitia κ. 4. «occultæ conjunctiones i. e. non prius apud ecclesiam professe juxta mœhiam et fornicationem judicari periclitantur». — Τεμάχια ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ βιβλίου εἰς Acta et Diplomata II. σελ. 297. — Τὴν ἀνάγκην ἐκκλησιαστικῆς ἀναγραφῆς τονίζει καὶ τὸ Πηδάλιον σελ. 523 σημ. — Σήμερον ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ Νόμου τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1856 εἰσῆχθησαν ληξίαρχοι καὶ βιβλία.

5. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὡς πρὸς τὰ προικῶα τῶν illustres, διατηρήθη μετὰ τὴν Νεαρὰν τοῦ Λέοντος; Παραβ. σχόλιον εἰς Ἐπαναγ. XVI. 27. Mich. Attal. XIX. 40 εἰς J. G. R. II. σελ. 23. Ψελλὸς 1248 καὶ ἐπ. Ἀρμ. IV. 4. 15.

§ 6. Μνηστεία.

Ὅπως διὰ τὴν διεκπεραίωσιν σπουδαίων τινῶν ὑποθέσεων προηγούνται διαπραγματεύσεις, οὕτω καὶ τοῦ γάμου προγεῖται ὑπόσχεσις ἀμοιβαία μεταξὺ τῶν μελλόντων συζύγων. Ἡ μνηστεία καθορίζει ἐκ τῶν προτέρων τὴν συναίνεσιν τῶν μερῶν πρὸς γάμον καὶ ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ γίνεται συμφωνία περὶ τῶν μελλουσῶν σχέσεων τῶν περιουσιῶν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι πρὸς διεκπεραίωσιν τοῦ γάμου ἡ προηγούμενη τέλεσις τῆς μνηστείας οὐκ ἐστὶν ἀπαραίτητος, (Σύν. Κ. Ρ. καὶ Π. I. σελ. 292).

Μόνον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔχουσιν ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν ἐπτὰ ἐτῶν, καὶ δι' οὓς δὲν ὑφίσταται κώλυμα πρὸς γάμον, δύνανται νὰ συνομολογήσῃ μνηστείαν ἔγκυρον.

Ἡ μνηστεία δὲν παρέχει δικαίωμα πρὸς ἀγωγὴν, μῆτε πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ γάμου, μῆτε πρὸς ἀποζημιώσεις, (ἴδε ὅμως Πείραν XLIX. 24). Αὕτη ἔχει ὡς μόνον ἀποτέλεσμα νὰ κωλύσῃ τὸν ἓνα τῶν μνηστῶν, μετὰ τὴν διάρρηξιν τῆς μνηστείας, νὰ νυμφευθῇ πλησίον τινὰ συγγενῇ τοῦ ἐτέρου, (παραβ. ἀνωτέρω § 4. II. τὸν ἀνωτέρω), καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἄτιμον, ἐὰν πρὸ τῆς ρήξεως αὐτῆς συνομολογήσῃ νέαν μνηστείαν πρὸς τρίτον πρόσωπον. Ἀλλὰ δύνα-

ται νὰ διαρρηχθῇ καὶ διὰ καταγγελίας μονομεροῦς.

Συνήθως συμβαίνει κατὰ τὴν συνομολογήσιν τῆς μνηστείας:

1ον. Νὰ δοθῇ ἀρραβὼν (arrha) ὑπὸ τοῦ μνηστοῦ. Ἐὰν ἡ μνηστεία διαλυθῇ κατόπιν, ὁ μνηστὸς ἀπολλύσι τὸν ἀρραβῶνα, ἢ δέον νὰ ἐπιστραφῇ διπλοῦς ἀναλόγως τῇ περιστάσει, ἐὰν αὐτὸς ἢ ἡ μνηστὴ ἔδωκε δικαίαν ἀφορμὴν πρὸς διάλυσιν τῆς μνηστείας, (ἢ Λέοντος τεῦχ. II. Νεαρὰ 93. 112. δεικνύει πολλὰς νομίμους αἰτίας, — justas causas, — Πείρα XLIX. 26. Ἐκλογ. ἰδιωτ. ἐπινυξ. I. 3. «ὅτε ὁ εὐτελὴς πλουσία κόρη μνηστεύσεται»). Ὁ ἀρραβὼν ἐπιστρέφεται ἀνεπιφυλάκτως, ἐὰν ὁ θάνατος ἢ ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις διαρρήξῃ τὴν μνηστείαν, ἢ καὶ προσέτι, ἐὰν εἰς τῶν μνηστῶν, ὀρφανὸς καὶ ἀνήλικος (ἢ Ἐκλογ. I. 4. οὐ ποιεῖται λόγον ἐνταῦθα περὶ εἴκοσι πέντε ἐτῶν, ἀλλὰ περὶ δέκα πέντε) ὦν. θελήσῃ ν' ἀποσυρθῇ πρὶν ἐννηκικωθῇ, ἢ ὅταν εἰσέρχεται εἰς Μοναστήριον, (Πείρα XLIX 26), ἢ τέλος ὅταν ὑφίσταται κώλυμα πρὸς γάμον.

2ον. Νὰ συνομολογηθῇ ποινικὴ ρήτρα ὑπὲρ τῆς μνηστῆς, ἐν περιπτώσει αὐθαιρέτου διαλύσεως. Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, (τὸν Ν. 5 Κώδ. de sponsal, ἐνῶ κατὰ τὸ ἀρχαιότατον δίκαιον ἐθεωρεῖτο ὡς — inhonestum vinculo poenae matrimonia adstringi — ἴδε fragm. Sinaitica fr. 1), δὲν ἐπετρέπετο αὕτη νὰ ὑπερβῇ τὸ τετραπλοῦν τοῦ ἀρραβῶνος. Ἡ Ἐκλογ. I. 2. κατέλιπε μεγαλειτέραν ἐλευθερίαν εἰς τὰς συμφωνίας, αἵτινες δύνανται νὰ συνομολογηθῶσιν ἐν περιπτώσει διαλύσεως τῆς μνηστείας. Ὁ Λέων εἰς τὴν Νεαρὰν 18 μετέβαλεν εἰς νόμον τὸ ἔθος, νὰ συνομολογῶσι ποινὰς, (poenas ἢ προστιμήματα) ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. Τοιαύτη ποινικὴ ρήτρα, ἀπαιτητέα καθιστάμενη, εἰσεπράττετο παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, (Ἐπαναγ. XIV. 11. ἴδε ἐν τούτοις Πείραν XVII. 14). Κατ' Ἀλέξιον Α' τὸν Κομνηνόν, τοῦτο ἰσχύει εἰσέτι μόνον διὰ τὰς προώρους μνηστείας, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὰς νομίμους, (τεῦχ. IV. Νεαρ. 24 κ. 3. Νεαρ. 31 κ. 2).

Ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῇ ζήλῳ αὐτῆς πρὸς καθάγιασιν τοῦ γάμου, μετέβαλε βαθυμδὸν καὶ αὐτὴν τὴν μνηστείαν εἰς τελετὴν θρησκευτικὴν διὰ τῆς ἱεροτελεστίας καὶ τοῦτο ἐξήσκησεν ὅλως ἰδιόζουσαν καὶ ἐν μέρει εἰς σύγχυσιν ἄγουσαν

ἐπιπροὶν ἐπὶ τοῦ ἐκτεθέντος ἡδὴ δικαίου τῆς μνηστείας.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐθίμου τούτου, ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος τοῦ 692 ἀπεφάσισε πρῶτον (Κ. 98), ἵνα, εἰς τις νυμφευθῇ τὴν μνηστὴν ἐτέρου, τοῦτο θεωρῆται, καὶ τιμωρῇ, ὡς μοιχείαν· ἡ διάταξις αὕτη, μεταρρυθμισθεῖσα ἐν τῇ Ἐκλογῇ (XVII. 32), ἐκ ταύτης περιελήφθη εἰς τὸ Πρόχειρον (XXXIX. 68), τὴν Ἐπαναγωγὴν (XL. 55) καὶ τὰ Βασιλικά (LX. 37. 83).

Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ἐν τῷ ἔθει τῶν προώρων μνηστειῶν ἐπέφερε συνεχῶς ὑπερβολικὰς αὐστηρότητας, ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ σοφὸς, (τευχ. II. Νεαρ. 74, 109, παραβ. ἐπίσης Ἐπαναγ. XIV. 11), ἀπηγόρευσεν, ἵνα μὴ συνομολογῶνται εὐκόλως σχέσεις σπουδαίων συνεπειῶν, — τὰς διὰ θρησκευτικῆς εὐλογίας πανηγυρικῆς μνηστείας, — πρὸ τῆς ἡλικίας τῶν δέκα τεσσάρων ἐτῶν διὰ τοὺς ἄρρενας καὶ τῶν δώδεκα διὰ τὰς γυναῖκας· εἰς ὅμως ἐτελοῦντο, ἔδει πάντως νὰ διαλυθῶσιν ὡς καὶ ὁ γάμος. Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς (τευχ. IV. Ν. 24. 33) ἐπεκύρωσε τὴν διάταξιν ταύτην ἀργότερα, ἐπὶ ταῖς συνοδικαῖς ἀποφάσεσι, ταῖς ἐκδοθείσαις ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Εὐφιλίνου, (ἴδε ἀνωτέρω § 4. II), συνεπεία τῶν ὁποίων ἡ ἀγχιστεία καὶ τὸ ἐκ ταύτης ἀπορρέον κώλυμα πρὸς γάμον προκύπτει ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς μνηστείας, ὡς καὶ ἐκ τοῦ γάμου.

Διὰ τῶν ἀποφάσεων τούτων, ἡ πολιτικὴ νομοθεσία ἠκολούθησεν ἀναμφιδόλως τὴν θρησκευτικὴν ἐποψὴν μᾶλλον κατὰ τὸ φαινόμενον, ἢ πραγματικῶς. Συνίστανται δὲ αὗται κατ' οὐσίαν εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν ἱεροτελεστίας διὰ τὰς μνηστείας, τὰς συναπτομένας πρὸ τῆς ὠρίμου ἡλικίας διὰ γάμον. Ἄνευ θρησκευτικῆς εὐλογίας αἱ μνηστεῖαι ἠδύναντο νὰ συνομολογῶνται, καὶ σήμερον ἐτι, πρὸ τῆς ἡλικίας τῶν δέκα τεσσάρων καὶ δώδεκα ἐτῶν· (ὁ Ζωναρᾶς εἰς Κ. 98 τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου ἀποκαλεῖ αὐτὰς **δεσμός**· εἰς τευχ. IV. Νεαρ. 31 συναντᾶται **δεσμός**)· καὶ δι' αὐτὰς αἱ ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαι διατάξεις τοῦ ἀρχαίου δικαίου εἰσὶν ἐντελῶς ἐφαρμοσίμοι, καὶ ἐφ' ὅσον ἀφορῶσι τὴν συνιστωμένην οἰονεὶ ἀγχιστεῖαν¹⁾. Ἀλλ' αἱ κυρίως μνηστεῖαι, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὰς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος, ἀπολύτως ἐξομοιοῦνται πρὸς τὸν γάμον²⁾, (**ἰσοδυναμοῦσαι τῷ γάμῳ**). Ἐὰν ὀλίγον μετὰ τὴν τέλει αὐτῶν, ὡς ἀναφέρει ὁ αὐτοκράτωρ, ἀκολουθῇ νέα ἱεροτελεστία καὶ ὁ ἰδίως λεγόμενος γά-

μος, τοῦτο ἐστὶν ἀπλῆ διαφορὰ μεταξὺ τῆς νομίμου μνηστείας καὶ τοῦ γάμου³⁾.

1. Παράβ. Σύν. Κ. Ρ. καὶ Π. IV σελ. 453. Τῆς καταστάσεως τῆς νομοθεσίας ἐγένετο πεπλανημένη περίληψις αὐτόθι V. σελ. 419. ἐπίσης Βαλσ. εἰς Φωτ. Νομοκ. XIII. 4. Ρ. καὶ Π. I. σελ. 300· ἐνταῦθα ἀναμνησκεταί τις τὴν τῶν Δυτικῶν διάκρισιν τῶν sponsalia de futuro καὶ de praesenti.

2. Οὐδαμοῦ εὐρίσκεται ἡ ἀπόδειξις, ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἐφαρμοσίμον ἐπίσης εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς νομίμους συνεπείας ὡς πρὸς τὰς περιουσίας.

3. Παράβ. Ἀρμ. IV 1. 11. 12. Βλάστ. Γ. 15. Τὸ Πηδάλιον σελ. 12 σημ. 2. καὶ σελ. 524 ὡς καὶ ὁ Μολδαβικὸς Κώδιξ § 64 καὶ ἐπ. συμφωνοῦσι καθ' ὅλα τὰ σημεῖα πρὸς τὰ ἐκτεθέντα παρ' ἡμῶν περὶ τοῦ νεωτέρου δικαίου. Ὁ Βλαχικὸς Κώδιξ III. 15 τὸν αὐτὸν οὐδένα ὑπαινιγμὸν ποιεῖ περὶ τοῦ διττοῦ τρόπου τῆς τελέσεως τῶν μνηστειῶν.

(ἔπεται συνέχεια)

ΘΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
Καθηγητὴς τῶν Νομικῶν ἐν τῇ
Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης
καὶ Δικηγόρος

ΣΧΕΣΙΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ*

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κλήμεντος δύο γινώμαι ἦσαν διαδεδομένα περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας· πρῶτον, ὅτι ἡ φιλοσοφία ἐκ τοῦ διαδόλου τὴν κίνησιν ἴσχει, ἢ ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς ἐμπνεύσεως ὑποδεδηκνυῶν τινῶν δυνάμεων (Στρ. Β I K XVI), καὶ τῆς γνώμης ταύτης ἔχονται οἱ ἐν τῇ ἑλληνικῇ σοφίᾳ πλάνας μόνον καὶ κινδύνους ἐμβλέποντες, ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, οἷοι ὁ Τατιανὸς, ὁ Ἑρμείας ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ Τερτυλλιανός. Ταύτη δὲ ὡς φαίνεται προσέκειτο καὶ τὸ μέγα πλῆθος τῶν χριστιανῶν ἐπὶ Κλήμεντος, θεωροῦν αὐτὴν ἢ ὡς τι περιττὸν καὶ ἀνωρελὲς εἰς τὴν πίστιν, ἢ καὶ τοῦτ' αὐτὸ, βλαβεράν, ἐπινοηθεῖσαν «πρὸς τινος εὐρετοῦ πονηροῦ» ἐπὶ λύμῃ τῶν ἀνθρώπων (Β I K I· 708). Δεύτερον, ὅτι ἡ φιλοσοφία εἶνε κατὰ περίπτωσιν προῖον τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, ἕνεκα τῆς ἐμφύτου αὐτοῦ ιδιότητος τοῦ εὐρίσκειν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῆς τυχαίας γνωριμίας τῶν ἐλλήνων φιλοσόφων μετὰ τῆς θείας ἀποκαλύψεως.¹ Ἡ γνώμη αὕτη ἀπὸ τοῦ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου ἀρξαμένη μετὰ προθυμίας ἐγένετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἰδίᾳ τῶν ἀπὸ τῆς φιλο-

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 304—305.

σοφίας εἰς τὸν Χριστιανισμόν προσελθόντων. Ὁ δὲ ἡμέτερος συγγραφεὺς εἰ καὶ πρόκειται τῇ γνώμῃ ταύτῃ, φοβούμενος ὅμως μὴ προσκρούτῃ εἰς τὸ κοινὸν φρόνημα ὑπεκφεύγει τὸν σκόπελον τοῦτον ἐξουδετερώων τὴν σημασίαν τῶν δευτερευόντων μέσων ἀνάγων τὴν ἀποκάλυψιν τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν πρῶτην τῶν ὄντων ἀρχὴν, τὸν Θεὸν, ὅστις εἶνε ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ ἐναντιότητες ἀπόλλυνται.² Προβῶμεν λοιπὸν εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν σχέσεων τοῦ Κλήμεντος περὶ ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας, τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν πρῶτην γνώμην, ὅτι ἡ φιλοσοφία ἐκ τοῦ διαδόλου τὴν κίνησιν ἴσχει» ἢ ἐνεπνεύσθη ὑπὸ ὑποβεβηκυῶν δυνάμεων (Στρ. Β I K XVI).

Ὁ διάβολος, κατὰ Κλήμεντα, ὃν πνευματικὸν ὡς οἱ ἄγγελοι, προικισθὲν ὑπὸ ἐλευθερίας κατὰ τὴν δημιουργίαν καὶ ἐκ προαιρέσεως ἀποστάς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξέπεσε τῆς μακαρίας αὐτοῦ ἀγγελικῆς καταστάσεως. Ἐμμένος ἐν τῷ κακῷ καταστάς διὰ τῆς ἐν αὐτῷ μακρῆς καὶ ἐκουσίου διαμονῆς πάσῃ δυνάμει προσπαθεῖ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ὠθήσῃ εἰς πράξεις παραπλησίας τῇ ἐμπέδῳ αὐτοῦ καταστάσει καὶ ἐνεργείᾳ (Βιβλ. II Κεφ. 20 σελ. 1054—1061 Βιβλ. I Κεφ. I 708)³. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ἀγαθὸν καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ κακὸν μόνον γεννᾶται (708), ὅρα ἡ φιλοσοφία ἐναρέτους ποιοῦσα τοὺς ἀνθρώπους, δεόν νὰ θεωρηθῇ δωρεὰ οὐχὶ τοῦ διαδόλου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀταξίας καὶ τῆς ἀδικίας, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ μόνου τῶν ἀγαθῶν δοτῆρος. «Τὸ ἐνάρετον πᾶν, λέγει ὁ Κλήμης, ἀπὸ ἀρετῆς τε ἐστὶ καὶ εἰς ἀρετὴν ἀναφέρεται, καὶ, ἥτοι πρὸς τὸ γενέσθαι σπουδαίους δίδοται ἢ πρὸς τὸ ὄντας χρῆσθαι τοῖς κατὰ φύσιν προτερήμασι· συνεργεῖ γὰρ ἐν τε τοῖς καθόλου ἐν τε τοῖς ἐπὶ μέρους. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τὴν ἀταξίαν καὶ τὴν ἀδικίαν προνέμονται τῷ διαδόλῳ ἐνα-

ρέτου πράγματος τοῦτον, τῆς φιλοσοφίας δοτῆρα ποιεῖν; κινδυνεύει γὰρ εὐμενέστερος τοῖς Ἑλλήσιν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας γεγονέναι, τῆς Θείας Προνοίας τε καὶ γνώμης. Ἐμπαλιν δ' οἶμαι, νόμου ἴδιον καὶ λόγου παντὸς ὁρθοῦ τὸ προσῆκον ἐκάστου καὶ τὸ ἴδιον καὶ ἐπιβάλλον ἀποδιδόναι. Ὡς γὰρ ἡ λύρα μόνον τοῦ κιθαριστοῦ καὶ ὁ αὐλὸς τοῦ αὐλητοῦ, οὕτω τὰ προτερήματα τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐστὶ κτήματα. Καθάπερ φύσις τοῦ ἀγαθοποιοῦ τὸ ἀγαθοποιεῖν, τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν· κακὸν δὲ οὐκ ἂν ποιήσει ἀγαθὸν ὡς οὐδὲ τὸ φῶς σκότος, ἢ ψύξει τὸ πῦρ, οὕτως ἔμπαλιν ἡ κακία οὐκ ἂν τι ἐνάρετον ποιῇ. Ἐνεργεῖα γὰρ αὐτῆς τὸ κακοποιεῖν, ὡς τοῦ σκότους τὸ συγγεῖν τὰς ὀφεις. Οὐ τοίνυν κακίας ἔργον ἡ φιλοσοφία ἐναρέτους ποιοῦσα· λείπεται δὲ Θεοῦ, οὐ μόνον τὸ ἀγαθύνειν ἔργον ἐστὶ καὶ πάνθ' ὅσα παρὰ Θεοῦ δίδονται, καλῶς δίδονται, καὶ λαμβάνεται (Στρ. βιβλ. VI. Κεφ. XVII. 392).

Τίς ἐν τούτοις τοῖς λόγοις δὲν βλέπει ἀριδῆλως ἔντονον διαμαρτυρίαν τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως καὶ ἀνασκευὴν τῆς γνώμης τῶν πολλῶν ὅτι ἡ φιλοσοφία «ἐκ τοῦ διαδόλου τὴν κίνησιν ἴσχει;» ἐν τούτοις ὁ Κλήμης ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἀναγκασόμενος φαίνεται μὲν παραδεχόμενος ἐνδεχομένην ἀκούσιον σύμπραξιν τοῦ διαδόλου ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς φιλοσοφίας, διότι οἱ ἀντίπαλοι ὑποστηρίζοντες τὴν διαβολικὴν ἐνεργεῖαν ἐν τῇ γενέσει τῆς φιλοσοφίας προέβαλλον τοὺς παρὰ Ἰωάννη λόγους τοῦ Σωτῆρος, πάντες ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἦλθον κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί (10. 8) καὶ ὑπενόουν ὑπ' αὐτοὺς μόνον τοὺς φιλοσόφους, ἀλλ' ἀναγνωρίζων, ὡς μόνην πηγὴν τῆς ἀληθείας καὶ κύριον αὐτῆς, τὸν Θεόν, προσπαθεῖ νὰ λύσῃ τὰς ἐξ ἐνδεχομένης ἀναμίξεως τοῦ διαδόλου ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς ἀληθείας, προκυπτούσας ἐνστάσεις. Οἱ ἀντίπαλοι ἔλεγον· «οἱ μὲν προφῆται ἅτε ἀποσταλέντες καὶ ἐμπνευσθέντες ὑπὸ τοῦ Κυρίου οὐ κλέπται ἀλλὰ διάκονοι· φησὶ γοῦν ἡ Γραφή· ἀπέστειλεν ἡ σοφία τοὺς ἐαυτῆς δούλους συγκαλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος ἐπὶ κρατῆρα οἴνου (Παρ. 9. 3). Φιλοσοφία δὲ οὐκ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἦλθε, φησὶ, κλαπεῖσα ἢ παρὰ κλέπτου δοθεῖσα» (I. XVII 796).

Ληστής καὶ κλέπτης, κατὰ Κλήμεντα, ὁ διάβολος λέγεται, ψευδοπροφήτης ἐγκαταμίξας τοῖς προφήταις, καθάπερ τῷ πυρὶ τὰ ζιζάνια (I. 801)· ἀλλ' ἡ κλαπεῖσα φιλοσοφία ἔχει ἶχνος τι σοφίας καὶ κίνησιν παρὰ Θεοῦ (802).

1. Ταῦτα δ' ἂν εἶεν κλέπται καὶ λησταί οἱ παρ' Ἑλλήσιν φιλόσοφοι καὶ πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας παρὰ τῶν Ἑβραϊκῶν προφητῶν μέρη τῆς ἀληθείας οὐ κατ' ἐπίγνωσιν παραλαβόντες, ἀλλ' ὡς ἴδια σφετεριστάμενοι δόγματα. Καὶ τὰ μὲν παραχαράξαντες, τὰ δὲ ὑπὸ περιεργείας ἀμαθῶς σοφισάμενοι τὰ δὲ καὶ ἐξευρόντες ἴσως γὰρ «πνεῦμα αἰσθήσεως» (Ἐξοδ. 28, 3) ἐσχήκασι (B I K XVII 801).

2. Θεῷ οὐδὲν ἀντίκειται, οὐδὲ ἐναντιοῦται τι αὐτῷ, Κυρίῳ καὶ παντοκράτορι ὄντι (Στρ. B I K XVII 801).

3. Ἐγὼ ὅτι μὲν ἡ κακία κακὴν φύσιν ἔχει καὶ οὐποτ' ἂν ὑποσταίῃ καλοῦ τινος γεωργὸς γενέσθαι παρ' ὅλους ἐνδείξομαι τοὺς Στρωματεῖς αἰνισσόμενος ἀμηγέπη θείας ἔργον Προνοίας τὴν φιλοσοφίαν.

Ἐάν ὄντως ὁ διάβολος ἔκλεψε τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δέον νὰ ὑποθέσωμεν ἢ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐγίνωσκε τὴν γενομένην κλοπὴν καὶ τότε ἀρνούμεθα τὴν παντογνωσίαν τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅτι ἐγίνωσκε καὶ συνεγώρει αὐτήν, ὁπότε παρουσιάζεται συνεργὸς κακοῦ. Ὁ Κλήμης τὸ μὲν πρῶτον πρόσκομμα διεκφεύγει ὑποδεικνύων ὅτι ὁ Θεὸς καίπερ γινώσκων δὲν ἐκώλυσε τὴν κλοπὴν ἀποβλέπων εἰς τὴν ἐξ αὐτῆς μέλλουσαν νὰ προέλθῃ ὠφέλειαν, τὸ δὲ δεύτερον, ἀποδεικνύων διὰ μακρῶν ἀλλὰ μετὰ δυσχερείας ὅτι τὸ αἷτιον ἔγκειται οὐχὶ ἐν τῇ ἀδρανεῖᾳ ἀλλ' ἐν τῇ ἐνεργείᾳ. «Εἰτ' οὖν δυνάμεις, λέγει, ἢ ἄγγελος μαθὼν τι τῆς ἀληθείας καὶ μὴ καταμείνας ἐν αὐτῇ ταῦτα ἐνέπνευσε καὶ κλέψας ἐδίδασκεν οὐχὶ μὴ εἰδὸς τοῦ Κυρίου τοῦ καὶ τὰ τέλη τῶν ἐσομένων πρὸ καταβολῆς τοῦ ἑκάστου εἶναι ἐγνωκός ἀλλὰ μὴ κωλύσαντος. Εἴγε γάρ τινα ὠφέλειαν τότε ἢ εἰς ἀνθρώπους ἐρχομένη κλοπὴ οὐ τοῦ ὑφελομένου τὸ συμφέρον σκοποῦμενου, κατευθυνούσης δὲ εἰς τὸ συμφέρον τῆς Προνοίας τὴν ἐκβασίν τοῦ τολμήματος. Οἶδα πολλοὺς ἀδιαλείπτως ἐπιφυσμένους ἡμῖν καὶ τὸ μὴ κωλύον αἷτιον εἶναι λέγοντας· φασὶ γὰρ αἷτιον εἶναι κλοπῆς τὸν μὲν φυλάξαντα ἢ τὸν μὴ κωλύσαντα. Ὡς τοῦ ἐμπρησμοῦ τὸν μὴ σβέσαντα τὸ δεινὸν ἀρχόμενον· καὶ τοῦ ναυαγίου τὸν κυβερνήτην, μὴ στείλαντα τὴν ὁλὴν. Αὐτίκα κολάζονται πρὸς τοῦ νόμου οἱ τούτων αἷτιοι· ὧ γὰρ κωλύσαι δυνάμεις ἦν, τούτῳ καὶ ἡ αἰτία τοῦ συμβαίνοντος προσάπτεται. Φαμέν δὴ πρὸς αὐτοὺς, τὸ αἷτιον ἐν τῷ ποιεῖν καὶ ἐνεργεῖν καὶ δοῶν νοεῖσθαι· τὸ δὲ μὴ κωλύον κατὰ γε τοῦτο ἀνεργητὸν εἶναι. Ἐτι τὸ μὲν αἷτιον πρὸς τῇ ἐνεργείᾳ ἐστὶ· καθάπερ ὁ μὲν ναυπηγὸς πρὸς τὸ γίγνεσθαι τὸ σκάφος· ὁ δὲ οἰκοδόμος πρὸς τὸ ἐκτίσθαι τὴν οἰκίαν· τὸ δὲ μὴ κωλύον κειμήριον τοῦ γινομένου. Ὁ δὲ διάβολος αὐτεξούσιος ὢν, καὶ μετανοῆσαι οἷός τε ἦν καὶ κλέψαι καὶ ὁ αἷτιος αὐτός τῆς κλοπῆς οὐχὶ μὴ κωλύσας Κύριος· ἀλλ' οὐδ' ἐπιβλαβὴς ἢ δόσις ἦν ἵνα ἡ κώλυσις παρέλθῃ. Εἰ δὲ χρὴ ἀκριβολογεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς, ἴστωσαν τὸ μὲν μὴ κωλυτικόν, ὅπερ φαμέν ἐπὶ τῆς κλοπῆς γεγονέναι, μηδ' ὅλως αἷτιον εἶναι· τὸ δὲ κωλυτικὸν ἐνέχεσθαι τῷ τοῦ αἷτιου ἐγκλήματι» (Στρ. βιβλ. I Κ. XVII 797).

Ἀλλὰ πῶς συμβιβάζεται ἡ ἀποκάλυψις τῆς φιλοσοφίας ὑπὸ τοῦ διαδόλου εἰς τοὺς Ἑλληνας μετὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος τεθείσης ἀρχῆς ὅτι ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ἀγαθὸν καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ κακὸν μό-

νον δύναται νὰ παραχθῇ; «Αἱ τῶν ἀποστατησάντων βουλαὶ τε καὶ ἐνεργεῖαι, λέγει, μερικαὶ οὗσαι γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωματικαί· κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλου προνοίας, καὶ νοσοποιοὶς ἢ ἡ αἰτία. Μέγιστον γοῦν τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἔᾶσαι τὴν ἐξ ἀποστάσεως ἐκουσίου φρεῖσαν κακίαν ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῇ μένειν, μηδὲ μὴν κατὰ πάντα βλαβεράν αὐτὴν γενέσθαι.

(ἔπεται συνέχεια)

ΘΕΟΛΟΓΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Ἀλλ' ἰδοὺ ἐτέρου ὅλως εἰδους φαινόμενον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησιαστικῇ φιλολογίᾳ, τὰ μάλα εὐνοϊκῶς συνιστῶν τὸν παλαιοκαθολικισμόν. Κατὰ τὸ παρελθόν 1901 ἔτος, πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἐποικοδομήσιν τῶν ὀρθοδόξων ἀναγνωστῶν, προῆλθεν εἰς φῶς σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιβλητικὴν ἐπιγραφὴν «Θεμελιώδη γνωρίσματα τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐν Περουπόλει, 1901». Καθ' ἃ ἐξέχεται, τὸ σύγγραμμα τοῦτο οὐδὲν ἑτερόν ἐστιν ἢ ἀπλῶς παλαιοκαθολικὴ κατήχησις, ὑπὸ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐπιγραφὴν ἐκδοθεῖσα γερμανιστὶ ἐν Κωνσταντίᾳ ὑπὸ ἐγγχωρίου παλαιοκαθολικοῦ ἱερέως. Οἱ λογιώτατοι ῥώσσοι ἐκδίδεται, «φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ μακαρίου Ἀνδρέου Νικολάου Μουραβιῶφ», ἔκριναν εὐκταῖον νὰ συμπληρώσωσι διὰ τῆς βίβλου ταύτης τὸν κύκλον τῶν ἐκτυπωθέντων ἡδὴ ὑπ' αὐτῶν τοιούτων, «τῶν μᾶλλον γνωστῶν καὶ ἐποικοδομητικῶν», συγγραμμάτων, οἷα τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τοῦ Α. Ν. Μουραβιῶφ καὶ τὰ ἀνταποκρινόμενα πρὸς αὐτὰ κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν ἀφήγησιν συγγραμμάτων, ὡς ἡ Συλλογὴ σκέψεων καὶ ἀποφθεγμάτων τοῦ μητροπολίτου Μόσχας Φιλαρέτου, αἱ Ὁμιλίαι περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς χριστιανούς τοῦ Ἀμφιθεάτρωφ, ὁ Λόγος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ ἄλλα. Οἱ ὀρθόδοξοι ἐκδίδεται τῆς παλαιοκαθολικῆς κατηχήσεως δὲν ἡδύ-

* Συνεχεῖα ἀπὸ σελ. 395—397.

1. Πλήρης ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ πρωτοτύπου ἔχει ὡδε· Grundschrift der katholischen glaubens- und Sittenlehre. Ein Leitfaden für den altkatholischen Religionsunterricht an höheren Schulen von Wilhelm Schirmer, Pfarrer in Konstanz. Konstanz, 1900. Τῷ 1901 ἐγένετο δευτέρα ἐκδόσις.

ναντο ἐν μετασκευῇ αὐτῆς χάριν τῶν πρώτων ἀναγνωστικῶν νὰ μὴ ἐπενέγκωσι προσθήκας τινὰς εἰς αὐτήν (λ. χ. ἀνκρυβῶς πρὸς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας), παρὰ λείψει (ἰδίᾳ τῶν καθαρῶς ἐπιστημονικῶν σημειώσεων), διορθώσεις (ἐν τῇ θεολογικῇ φρασεολογίᾳ). Ἀλλ' ἐν ὅλῳ ὅμως τὸ πῶνμα τοῦτο τοῦ παλαιοκαθολικοῦ ἱερέως, τὸ φιλοπονῆθαι ὑπ' αὐτοῦ προφανῶς ἐπὶ σκοπῷ ἀποποιήσεως καὶ ἐπιτομῆς τοῦ εἰρημένου ἀνωτέρω ἐπισήμου παλαιοκαθολικοῦ Ἀβγρηιδίου, διετήρησεν ἐν τῇ ρωσικῇ ἐκδόσει πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συστηματικὴν πλοκὴν καὶ ἅπαν τὸ περιεχόμενον, πληρέστατα δὲ χαρακτηρίζει τὰς θερησκευτικὰς δοξασίας τῶν παλαιοκαθολικῶν, τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀντιλήψιν αὐτῶν περὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου, περὶ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων (ἐνταῦθα ἐφυλάχθη καὶ ὁ κανὼν Βικεντίου τοῦ ἐκ Λειρίου), περὶ τοῦ χαρακτηῆρος τῆς ἀγίας Εὐχαριστίας ὡς θυσίας, περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερουργίας καὶ τῶν λοιπῶν μυστηρίων, καὶ τοὺς περὶ τοῦ χριστιανικοῦ βίου, τοῦ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ, κανόνας αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν παλαιοκαθολικῶν λογίων εὐρίσκονται καὶ γινώσκοντες τὴν ρωσικὴν καὶ παρakoλoυθοῦντες τὴν ρωσικὴν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν. Αἰαν ἐνδιαφέρεται λοιπὸν αὐτοῖς ἡ ἀντιβολὴ τῆς ρωσικῆς ἐκδόσεως πρὸς τὸ ἴδιον πρωτότυπον. Αἱ γενόμεναι ἐν τῇ ρωσικῇ ἐκδόσει μεταβολαὶ εἰσονται αὐτοῖς, καθ' ὅσον δυνάμει νὰ κρίνω, οὐχὶ ἀπροσδόκητοι καὶ δυσπαραδέκτοι. Ἦν μόνον θελεῖ ἐγείρει τὴν ἀπορίαν αὐτῶν, ἡ γενομένη δηλαδὴ ἐν τῇ ρωσικῇ ἐκδόσει προσθήκη εἰς τὴν «περὶ τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν» πρᾶγμαρον ἰδιαιτέρως σημειώσεως περὶ αὐτῶν τούτων τῶν παλαιοκαθολικῶν. Ἐν τῇ σημειώσει ταύτῃ δεικνύεται ἡ διαφορὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, συνισταμένη μόνον ἐν τούτῳ, ὅτι οἱ παλαιοκαθολικοὶ ἀπορρίπτουσι δῆθεν τὸ ὑποχρεωτικὸν τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς νηστείας, καθὼς καὶ τὴν προσύνησιν τῶν ἁγίων εἰκόπων καὶ λειψάνων. Ἀλλ' οἱ μεταφράζοντες εἴτε μὴ ἐνόησαντες, εἴτε δι' ἕτερον λόγον, ἀνκριβῶς ἐξέφρασαν τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῆς παλαιοκαθολικῆς κατηχήσεως περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς διδασκαλίας τῶν παλαιοκαθολικῶν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς ρωμικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παλαιοκαθολικὴ δηλαδὴ κατήχησις ἀπορρίπτει οὐχὶ τὸ ὑποχρεωτικὸν τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς νηστείας, ἀλλὰ τὸ καταναγκαστικὸν αὐτῶν (Beichtzwang, Fastenzwang). Ἐπίσης οὐχὶ τὴν προσύνησιν τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ λειψάνων γενικῶς, ἀλλὰ τὰς ρωμαϊκὰς καταχρήσεις (romische Heiligen-Reliquien-und Bilder-Verehrung) ². Περὶ

2. Ἰδ. τὴν 6' ἐκδοσιν τῆς «Grundriss» σελ. 40—41.

τῆς προσηκόντως δὲ τῶν ἁγίων καὶ ἰδίᾳ τῆς Παρθένου Μαρίας ἡ κατήχησις σαφῶς ὁμολογεῖ ὅτι ὁ λόγος περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν λοιπῶν.

Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδαμῶς ἀρνείται τὴν ἐν ὁρισμένῳ μέτρῳ ὑπαρξίν θείας ἀληθείας καὶ χριστιανικῆς χάριτος καὶ ἐν τῷ προτεσταντισμῷ, ὅπου κανονικῶς τελεῖται τὸ ἅγιον Βάπτισμα, τὸ ἀναγεννῶν τὸν χριστιανὸν εἰς ζωὴν νέαν, τὴν τῆς χάριτος, καὶ εἰσάγον ἐν τὴν βαπτίζειν τοῦ Θεοῦ. Ἐν τῷ ρωμικῷ δὲ καθολικισμῷ, παρὰ τὸ νέον αὐτὸ ψευδὸδογμα περὶ τοῦ ἀλαθῆτος καὶ τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας τῶν παπῶν, τὸ καταδικάζον εἰς αἰῶνιον διέθρον τοὺς μὴ πιστεύοντες εἰς αὐτὸ, ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μέχρι τοῦ νῦν ἀνκρυβρίζει πλήρη τὴν χάριν καὶ τῆς ἱερουργίας ἐν τῇ μεταδοῦσῃ τὰ δῶρα τῆς χάριτος ἀπὸ πάντων τῶν κόσμων. Πᾶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι δυνατόν ἐστίν ὁ παλαιοκαθολικισμός, ὁ ἀναγκρῆς ἐνεκεν ἀρνήσεως ἀκριβῶς τοῦ ψευδοδόγματος τούτου καὶ ἐξ ἀποσιώσεως πρὸς τὴν ἀρχαίαν διδασκαλίαν, νὰ μὴ εἶνε μᾶλλον πασῶν τῶν ἑτεροδόξων ὁμολογιῶν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τῆς δύσεως οἰκίος πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν; Ἡ οἰκειότης δ' αὐτοῦ πρὸς ταύτην προϋποτίθεται οὐχὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν καὶ τὰς μερικότητας τῆς ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας καὶ τῶν λειτουργικῶν τύπων, ἐν οἷς ἡ δύσις οὐδέποτε συνεφώνει ἐξ ὁλοκλήρου πρὸς τὴν ἀνατολήν καὶ ἐν οἷς καὶ αἱ ὀρθόδοξοι αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, αἱ εἰς διαφόρους ἀνήκουσαι ἐθνικότητας, πολὺ ἀπέχουσι νὰ συμφωνῶσιν ἐξ ὁλοκλήρου πρὸς ἀλλήλας, ἀλλ' ἐν τῷ ἁθικῷ ἱερῷ κεινῇ τῆς ἀποκεκαλυμμένης θεοθεν ἀληθείας, τοῖς δόγμασιν, ἀπὲρ αὐστηρῶς διακρίνονται ἀπὸ τῶν περὶ αὐτῶν ἀνθρωπίνων συλλογισμῶν καὶ ἀπὲρ καθορίζουσιν ἅπαν τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῷ Χριστῷ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν τοῦ χριστιανικοῦ ἠθικοῦ βίου.

Ἄν μὴ χάριν τοῦ ὕψους καὶ ἰδεώδους σκοποῦ τῆς ἐνώσεως τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς τῆς ὀρθοδοξίας, αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας μὴ ἐχούσης δι' ἑαυτὴν ἐπιστημονικὸν κριτήριον καὶ σημασίαν, ὁ παλαιοκαθολικισμός ἐστὶν ἄξιος σπουδαίας προσοχῆς καὶ ἀμερολήπτου καὶ ἡμέμου κρίσεως.

Π. Ι. ΙΑΝΙΣΣΕΦ

(ἔπειτα συνέχεια)

ΔΙΑΨΕΥΣΙΣ

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τηλεγραφοῦσιν εἰς ἐφημερίδα τῆς Μόσχας τὰ ἐπόμενα:

«Αἱ ἐνέργειαι τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κατὰ τοῦ νομιζομένου πανσλαβισμοῦ ἐξακολουθοῦσιν. Ἰδιαιτέρᾳ ἐγκύκλιος, διαβιβασθεῖσα εἰς πάσας τὰς μονὰς τοῦ Ἀθῶνος, κατηγορηματικῶς ἀπαγορεύει τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πώλησιν καὶ κατοχύρωσιν εἰς ρώσους κελιάδας γῆς καὶ κτημάτων».

Λυπούμεθα διὰ τὴν διαστροφὴν τῶν πραγμάτων. Τὰ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τηλεγραφήματι οὐδαμῶς ἔχονται ἀκριβεῖς. Τὸ μόνον ἀληθές ἐστὶν ὅτι διεβιβάσθησαν πρὸς τὰς ἐν ἀγίῳ Ὅρει ἱερὰς μονὰς συμβουλαι ὅπως οἱ ἐν αὐταῖς καὶ τοῖς ἐξαρτήμασιν αὐτῶν ἐνασχυμένοι, πάντες ἀνεξαρτέτως, συμμορφῶνται ἀνελλιπῶς τῷ ἀνέκαθεν ἐν Ἀγίῳ Ὅρει καθεστῶτι καὶ διάγῳσι βίον ἀληθῶς μοναστικόν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐνιαῖος Κανονισμός. — Γνωστὸν ὅτι πρὸ ἑτοῦς περὶ τοῦ, προτάσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐξελέγη ὑπὸ τῶν δύο Σωματικῶν ἐπαμελῆς Ἐπιτροπὴ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Προύσης κ. Νικολαῆλ ἐργαζομένη καὶ ἀποτελούμενη κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Κιαιριεῖας κ. Γερβασίου καὶ Χίου κ. Κωνσταντίνου καὶ εἴτα τῶν σεβασμ. Εὐάνης κ. Ἰωακείμ καὶ Ἡλιουπόλεως κ. Ταρασίου, ἐκ τῶν ἐντίμων κκ. Ἰωάννου Χατζοπούλου Σάλωνος Καζανόβα, μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ τῶν ἐγκρίτων νομομαθῶν κκ. Κωνσταντίνου Γ. Κωνσταντινίδου καὶ Θεόκλητος Ἀντωνιάδου, γραμματέους τοῦ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ Α' πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Μάρκου Βασιλείου, καὶ ἐντολὴν ἔχουσα ὅπως ἐκπονήσῃ σχέδιον ἐνιαυτοῦ Κανονισμοῦ ἐφαρμοστέου ἐν τε ταῖς ἐνορίαις τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἰκουμένου. Θρόνου καὶ μέλλοντος νὰ διπλῇ τὰ καθ' ἡμῶς κοινοτικὰ πράγματα. — Τὸ σχέδιον τοῦτο ὑπεβλήθη ἐσχάτως τῇ Α. Θ. Π. παραπεμφθὲν εἰς τὰ Δύο Σώματα πρὸς μελέτην καὶ συζήτησιν.

Μητροπολίτης Ἰωαννίνων. — Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἰωαννίνων κ. Σωφρόνης ἤγγικε τηλεγραφικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν αἰσίαν ἀφῆν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτῷ γενομένην ἐνθερμον ὑποδοχὴν τοῦ σεβασμιωτάτου αὐτοῦ ποιμένου.

Τεσσαρακοσθετής Σ. Παπαδόκη. — Ἐν τῇ τῆς παρελθούσης δευτέρας κοινῇ συνέλευσει τῶν δύο διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωματικῶν, προτάσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐνεκρίθη ὅπως διὰ πατριαρχικοῦ πτακίου ἐκφρασθῶσιν ἡ πλήρης ἐπαρέσκεια καὶ αἱ εὐχαριστίαι τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἐνδόξ. Συμεὼν Παπαδόκην ἐφέντην, ταμίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, εἰσελθόντα εἰς τὴν τεσσαρακοστὴν τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις υπηρεσίας αὐτοῦ ἔτος, ἐπὶ τῇ μετὰ

ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ἀξιωματικῶς ἀνελλιπῶς ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἐπισπασμένου αἰέποτε τὴν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τῶν σεπτῶν αὐτοῦ προϊσταμένων.

Κώδης ἐκλεξίμων. — Αἰτήσις τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γρηγορίου, ἐγκρίσει δὲ τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐνεγράφη ἐν τῷ Κώδῃ τῶν εἰς ἀρχιερατεῖαν ἐκλεξιμῶν ὁ ἐν Κεσσάνῃ ἀρχιερατικῆς ἐπίτροπος αὐτοῦ ἀρχιμ. Φιλόθεος Μιχαηλίδης, τελειόροτος τῆς ἱερέας ἐν Χαλκῇ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Πατριαρχικαὶ προσήσεις. — Τοῖς ἐριτίμοις τοῦ Ἐθν. Μ. Συμβουλίου μέλεσι κκ. Σάλων Γ. Καζανόβα, ἀδιαθετοῦντι καὶ Μιχαὴλ Σιρανίω, ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ Μιτυλήνης ἐπιστρέψαντι, διεβίβασεν ἀρμοδίως ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὰς πατρικὰς εὐχὰς αὐτοῦ καὶ προσήσεις.

Μισθὰ πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων. — Τῇ Δ' Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἐν τῇ σημερινῇ αὐτοῦ διοικητικῇ συνεδρίᾳ ὥρισε μνηστὸν μισθὸν τῷ πρώτῳ γραμματεῖ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου νομοδιδάκτορι κ. Ἀρμόδιῳ Δ. Χαμουδοπούλῳ γρόσια 1000, τοσοῦτον δ' ἐπίσης καὶ τῷ δευτέρῳ ἐπίτῳ τῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ σχολείων κ. Θ. Παπαθεοδώρου, πολὺτῃ τῆς φιλολογίας.

Ὀνομαστικαὶ ἐορταί. — Τῷ σαββάτῳ, ἐορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, σὺν τοῖς σεβασμ. μητροπολίταις Ἐφέσου, Προύσης, Ἰκονίου, Βέρνης, Βοδενῶν καὶ Καλλιουπόλεως, ἀνελθὼν εἰς Νεοχωρίον τοῦ Βοσπόρου, ἐπισκέψατο τὸν Ἐξ. ἀρχοντα Μ. λογοθέτην τῆς τοῦ Χ. Μ. Ἐκκλησίας Σταυράκη βέην Ἀριστάρχην, ὃν συνεχάρησαν ἱκανοὶ τῶν πανιερ. μητροπολιτῶν καὶ τῶν λογίων τοῦ Γένους διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τῷ ἐν Μακροχωρίῳ ἐριτίμῳ κ. Σταύρῳ Κέπετζῃ. — Τῷ σεβασμ. ἀγίῳ Νικομηθείας κ. Φιλόθεῳ ἄγοντι τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἐορτὴν τῇ 15 μεσοῦντος ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς, τῷ δὲ πανιερ. μητροπολίτῃ Ἰμβρου κ. Φιλοθέῳ δι' ἐπιστολῆς. — Τῇ δὲ τετάρτῃ, τῆς μνήμης ἀγομένης τοῦ ἁγίου Εὐμενίου ἐπισκόπου Γορτύνης, τὰ συγχαρητήρια αὐτοῦ τηλεγραφικῶς ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τῷ ἐορτάζοντι σεβασμ. μητροπολίτῃ Κρήνης κ. Εὐμενίῳ. — Σήμερον δὲ ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῷ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἐορτὴν ἄγοντι ἐριτίμῳ τραπεζίτῃ κ. Εὐσταθίῳ Εὐγενίδῃ.

Γάμος. — Τῇ περελούσῃ κυριακῇ, 15 μεσοῦντος, ἐν μέσῳ ἐπιλέκτου διπλωματικοῦ καὶ τραπεζιτικοῦ κόσμου, ἐγένετο ὁ γάμος τῆς δεσποινίδος Μαρίας θυγατρὸς τοῦ ἐριτίμου ὁμογενοῦς τραπεζίτου κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου μετὰ τοῦ κ. Δημητρίου Ζαφειροπούλου, τοῦ ἐκ τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Ζαφειροπούλων. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, διατρανῶν τὴν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου εὐνοίαν καὶ στοργὴν ἀνθ' ὧν οὗτος γενναιορρόπως ἐπικούρος προσερχόμενος εἰς πλείστας ἐθνικὰς ἀνάγκας πολλὰς ὥφελιμος τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει ἐκείνῳτε καθίσταται, ἐτέλεσε τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, ἐν τῇ ἐν Νεοχωρίῳ οἰκίᾳ τοῦ κ. Ε. Εὐγενίδου, τῶν μνηστέρων εὐλογηθέντων ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Προύσης κ. Ναθαναήλ. Τοῖς νονύμοις ἀπελθούσι πρὸς ἐσπέραν εἰς Μασσαλίαν, ἡ Α. Θ. Π. διεβίβασε καὶ αὐτὴς τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου. Ὁ κ. Ε. Εὐγενίδης, ἐπισκεπόμενος προχθὲς τὴν Α. Θ. Π., ὑπέβαλεν αὐτῇ τὰς νύκτας

εὐχαριστίας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ οὕτω τεκμηριωθείσῃ πατριαρχικῇ στοργῇ καὶ εὐνοίᾳ.

— *Ἐπισκευαί.* — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ὅτε θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κρήνης κ. Θεόκλητος καὶ ἡ ὁμογενὴς κοινότης Κρήνης φιλογενείας καὶ στοργῆς πρὸς τὸ κέντρον δειγμάτων ζωηρὰ ἐκδηλοῦντες, ἀπέστειλαν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι διὰ τοῦ περιοδεύοντος ἡμετέρου ἀναποκριτοῦ καὶ ἀπεσταλμένου τῶν Πατριαρχείων κ. Βασιλείου Ἀσμανίδου, φιλοτίμως τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα ἐκπληροῦντος, ὁ μὲν ἐπίσκοπος Κρήνης δεκαπέντε, ἡ δὲ Κοινότης εἴκοσιν ἐξ εἰκοσάφραγκα. Ὡσαύτως ἡ ἐνορία Ἐξ Μαρμάρων εἰσήνεγκε λίρ. ὀθωμ. πέντε.

— *Μουσικὴ Ἐφημερίς.* — Ὑπὸ τὸν τίτλον «Φόρμιγξ» ἀπὸ ἔτους ἤδη τακτικῶς ἐκδίδεται κατὰ δεκαπενθημερίαν, εἰς εὐμέγεθες σχῆμα, ἐν Ἀθήναις, Ἐφημερίς, δημοσιεύουσα δοκίμους πραγματείας ὑπὸ τὴν ἱστορικὴν, τὴν θεωρητικὴν, φιλολογικὴν καὶ τεχνικὴν ἔποψιν, περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλ. μουσικῆς τῆς ἐπικαλουμένης βυζαντινῆς, ὀρειλομένης εἰς τὸν κάλαμον πολλῶν δοκίμων λογίων καὶ μουσικῶν. Τῇ «Φόρμιγξ» συνάπτεται καὶ μηνιαῖον παράρτημα περιέχον ὕλην καθαρῶς μουσικὴν ἐξ ἐκκλησιαστικῶν μελοποιήσεων καὶ ἄλλων τῆς καθ' ἡμᾶς δημώδους μουσικῆς. Ἐχόντες ὅπ' ὅψιν τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα φυλλάδια αὐτῆς, θαρροῦντως δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν αὐτὰ πᾶσι τοῖς ἱεροψάλταις καὶ τοῖς ἀσχολουμένοις περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς μουσικὴν τέχνην, τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν ἄλλην, ὡς ὄργανον δημοσιογραφικὸν ἄξιον λόγου τόσον διὰ τὴν ποικίλην μουσικοφιλογικὴν καὶ ἱστορικὴν αὐτοῦ ὕλην, ὅσον διὰ τὰ κατὰ μῆνα εἰς φῶς ἐκδιδόμενα μουσικὰ ἔργα, πρὸ πάντων δὲ τὰ δημῶδη ἄσματα, ἅτινα δικαίως θεωροῦνται ὡς ὁ γνησιώτερος τύπος μεταξὺ τῶν σωζομένων λειψάνων τῆς ἀρχαιοτέρας μουσικῆς τοῦ ἡμετέρου Γένους. — Τὴν μουσικὴν ταύτην ἐφημερίδα διακρίνει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ εὖνον τῆς ἐτησίως συνδρομῆς τιμωμένης πέντε μόνον χρυσῶν φράγκων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Μέλη τῆς συνοδικῆς περιόδου τοῦ ἔτους 1902—1903 ἐκλήθησαν οἱ σεβασμ. ἀρχιεπίσκοποι Σύρου καὶ Τήνου Μεθόδιος, ὁ καὶ προσωρινῶς προεδρεύων, Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Θεόκλητος, Πατρῶν Ἱερόθεος, Ἀχαρνᾶς καὶ Αἰτωλίας Παρθένιος, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Παροναξίας Γρηγόριος. — Ὁ πανιερ. ἐπίσκοπος Ἡλείας κ. Δαμασκηνὸς ἀπέλυσε ποιμαντικὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὀρθοδόξους, ἀπὸ τῆς 16 παρελθόντος αὐγούστου, συνιστῶν πατρικῶς τὴν ἀποχὴν ἀπὸ βλασφημιῶν καὶ ἀσεβῶν λεξέων κατὰ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τῆς Θεοτόκου καὶ κατὰ τῶν ἁγίων. — Κατὰ τὴν ἐν Πάτραις ἐκδιδόμενην ἐκκλησιαστικὴν ἐφημερίδα «Σταυρὸν», ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν ἐξ ἱερῶν μονῶν, μίᾳ μόνον, ἡ μονὴ Ὁμολοῦ, ἔνεκα τῆς φιλεργίας καὶ φιλοτιμίας τῶν μοναχῶν αὐτῆς, εὐρῆται ἐν ἡθικῇ καὶ οἰκονομικῇ καταστάσει ἀξίᾳ λόγου.

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀποφασίζον παμψηφεῖ, Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2009 καὶ ἡμερομηνίαν 25 Φεβρουαρίου 1902 περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τοῦ ἐνάγοντος Κωνσταντίνου Ἀθανασίου, ἄνευ ἔργου, κατοικοῦ Ταταούλων, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς ἐναγομένης Περσεφόνης Κωνσταντίνου, τὸ γένος Δ. Βίτου,

Παρέχει τῇ ἐναγομένῃ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων ὀριζομένης προθεσμίας, ἥτοι τριάκοντα καὶ μῖζς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως ἀντιγράφου τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς, καὶ ἐτέρων ἐξήκοντα καὶ μῖζς ἡμερῶν ἐπὶ ἐφέσει,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλήλοις φύλλοις τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσιεύσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως ταύτης, καὶ

Ἐπιτίθησι τῇ ἐναγομένῃ, ὡς ὑπαιτίῳ τῆς διαζεύξεως, τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικηγόρων συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια πεντακόσια ἐνενήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 593), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 4 Ἰουλίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρῶν Δρυῖνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

2

Ἱεροδ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΟΥΛΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Καλεῖται ὁ Θεόδωρος Ἰωάννου, σχισματικὸς, ἄλλοτε κάπηλος ἐν Ἀντέπη τῆς ἐπαρχίας Χαλεπίου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσημον, Σάββατον, καὶ ὥραν 9 π. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μῖζς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἐκδίκασιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐφέσεως τῆς Μαρίας Θεοδώρου, θυγατρὸς Γεωργίου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, κατοικοῦ Ὑψωμαθίων τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσημον ἢ κατ' αὐτοῦ ἐφesis θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Βυζαντίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Αὐγούστου 1902.

Κατ' ἐντολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ἀρχιμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ

2

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Научкова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. МЕЧНИКОВА

02/09/25

902562

НБ ОНУ

1948

Г. III 726643